

Henrik Pedersen levnedsskildring

Min Levnedsskildring.

Skrevet af Henrik Pedersen, født 25.3.1896 på Sønderkærvej nr. 12 i Kærby i Uhre. Han var senere ejer af en gård på Nørregårdsvej nr. 11 i Brandlund.

Jeg var ganske lille, da jeg kom ud blandt fremmede, jeg var kun 6 år, mine forældre var fattige folk og der var en børneflokk på 7 iblandt dem var en lille pige kun knap 2 år, som ikke kunde gå fordi hun havde haft engelsk syge, hun støttede sig til bordet og balancerede frem og tilbage langs det. Det var strengt for os at få del i nødvendigste, jeg kan huske, at min far solgte kampesten og kørte til byen med dem og han fik kun 1 krone pr. læs, så en dag kom der en mand og hans kone kørende langvejs fra, manden var en fjern slægtning af min far, de havde ingen børn selv, kun en plejedatter, som de havde taget, som deres egen da hun var $\frac{1}{2}$ år gammel, de havde hørt om vor fattigdom, og manden vilde nu gerne have en af os drenge, og da de så os blev enige om, at valget skulde falde på mig, de aftalte at jeg kunne følge med dem hjem, jeg fik mit tøj samlet sammen og kørte med dem den lange vej pr. heste og fjedervogn, jeg var søvnig da vi ankom til hans gård derude i Nortvig i Nr. Snede sogn. Plejedatteren var meget nysgerrig efter at se mig og sagde at jeg skulde være hendes lille bror, hvad jeg var flov over, nå jeg kom i seng og sov godt til næste dag, det kan nok være jeg blev forbavset da jeg næste dag kom ud at se det hele på gården, der var næsten alt, hvad jeg kunne tænke mig, der var 9 - 10 køer og svin og kalve, og der var 4. arbejdsheste og 2 pløje og ænder og en masse høns, hvis jeg husker ret var det i januar jeg kom derud, men datoen husker jeg ikke. Plejedatteren skulle nu lære mig at skrive og mandens gamle mor lærte mig at stave og læse, hun brugte den fremgangsmåde når hun syntes jeg havde gjort mine sager godt, fik jeg en bolsje eller et stykke brun sukker, som jeg var meget glad for og hun var en god læremester for mig, min plejesøster lærte mig så at skrive og jeg var nogenlunde godt oplært den dag da jeg skulle begynde at gå i skole, så kom den store dag, da jeg og min store plejesøster vandrede til skolen og hun afleverede mig til læreren med de ord, at han skulle være god mod mig, hvad han også var i højeste grad og jeg fik en stor tillid til ham og ligefrem elskede ham. I skolen var der kun 2 klasser, jeg begyndte så i 1. klasse. Der var ca. 18 eller 20 børn og jeg var den mindste, men de var ellers gode imod mig så det gik godt, efterhånden lærte jeg også at regne og da jeg kom i 2. kl. stod jeg ikke tilbage for nogen af de andre børn, jeg husker en eksamensdag i 2. kl. vi skulle alle svare på et spørgsmål og række hånden i vejret, hvem der havde ug eller anden karakter, jeg havde ug i dette spørgsmål og rakte hånden op, men provsten så det ikke, og derfor blev jeg til sidst, så spurgte han mig personligt hvilken karakter jeg havde, jeg havde ug sagde jeg, og så roste han mig og sagde det var godt gjort. Så gik tiden og jeg skulle gå til præst der var $\frac{3}{4}$ mil til byen og jeg måtte gå på mine ben, da der ikke var cykler dengang, men jeg fulgtes med en kammerat fra skolen en stor dreng som hed Henning han var så god som dagen var lang, hans hjem var hos en gammel mand, som de kaldte "æ Svensker", men han lå til sengs den gang og han brugte en farlig mund over Henning og sagde at jeg ikke skulle vente efter ham da han var så længe om at blive færdig.

2. kapitel:

Nå tiden gik hurtig og så kom den dag da jeg skulle konfirmeres, min plejesøster gjorde sit bedste for at jeg skulle være ren og pæn i tøjet, og da vi kørte til kirken var jeg også pæn i mit nye konfirmationstøj og nye sko. Vi kørte med heste og fjedervogn den $\frac{3}{4}$ mil lange vej til kirken, vi var 15 børn som skulle konfirmeres 10 drenge og 5 piger, det blev en uforglemmelig dag for mig, jeg glemmer aldrig det indtryk det gjorde på mig, da præsten lagde sin hånd på mit hoved og udtalte velsignelsen over mig og mine kammerater, efter kirken kørte vi hjem til gården og så skulle vi spise middagsmad. Der var mødt nogle naboer og andre fremmede for at ønske mig til lykke, jeg fik en salmebog af en gammel kolportør, som var meget afholdt på egnen, jeg fik også andre ting som bøger og telegrammer, og jeg var meget glad for det og sagde mange tak derfor. Jeg skulle nu begynde et nyt afsnit på mit liv og herefter havde jeg ikke så meget med køerne at gøre, men kom nu ud at følge hestene engang imellem, der var jo 4 arbejdsheste så vi var to til at arbejde med dem, det var for det meste harven i forårstiden jeg kørte med og somme tider også pløjen. Jeg husker engang vi skulle køre møg ud, vi havde en rød-blisset hoppe, som havde føl så den var lidt urolig for føllet. Min plejesøster skulle køre den ene spand heste, det foregik på den måde, at 2 karle læssede i møddingen og en var i marken og læssede af hele tiden, nå så var det meningen at jeg skulle køre den ene spand, min plejesøster kørte i begyndelsen for at lære mig det, så på hjemvejen tog hoppen magten fra hende og løb løbsk, jeg sad på bagenden af vognen, uden for gården var en vandreende som vi skulle over og resultatet blev, at jeg fløj af i farten mens min plejesøster blev på vognen, men i gården drejede hestene så brat at min søster og fjælene blev slynget af vognen, hun slog sig så slemt at hun måtte til sengs nogle dage, jeg kom så selv til at køre og det gik godt nok da hoppen var blevet mere rolig, den dag kørte vi 65 læs gødning, så

Henrik Pedersen levnedsskildring

det var en god dags arbejde, jeg har også kørt med stude en tid, jeg harvede et stykke jord, som var tilsået med korn, i begyndelsen var de lidt vanskelige, og ville ikke til den side jeg ville have dem, men efterhånden lærte jeg kunsten, små stød i linerne i stedet for ryk, var det bedste, men jeg var ellers bange for dem, da de havde mægtige store horn, men var ellers godmodige. Gården havde et stort jordtilliggende, der var vist ca. 100 tdr. land og det var jo nogenlunde god jord det meste af det, vi havde altid megen hø omkring 30-40 læs.

3. kapitel

Et år blev der sendt nogle børn ud fra et børnehjem i Randlev ved Aarhus vist 7, som kom ud i vor egn og min plejefar og mor blev så enige om at tage en igen, han var 6 år og kvik og rask og stor var han, lidt større end mig trods det at jeg var 1/2 år ældre end ham, jeg fik nu en legekammerat og skulle dele værelse med ham, jeg kom ikke til at følges med ham i skolen da jeg havde begyndt at gå i 2. klasse. Vi enedes ellers godt og havde mange dejlige stunder sammen, han blev vist konfirmeret i 1913 så vidt jeg husker. I mellemtiden havde jeg fået endnu en plejebroder, som var i sit 5. år han hed Peter, jeg går nu nogle år tilbage i tiden, min plejesøster var blevet gift, og de havde fået skøde på gården og min plejefar havde købt en anden ejendom, som kun var på 65 tdr. land deraf nogle tdr. land egekrat, som han nu gav sig til at rydde op, da han ville have det dyrket det var god jord. Jeg var ellers lejet som karl hos min plejesøster og hendes mand og skulle have 300 kr. i løn for et år, i mellemtiden var Niels, min plejebroder kommet ud at tjene og så ville min plejefar have mig med ud til den lille ejendom, der var 6 køer og 2 heste og nogle kalve og svin.

Min plejefar var handelsmand han omsatte hele besætningen i løbet af kort tid undtagen 1 griseso, som han havde så god held med at den indbragte ham 700 kr. i et år da den havde 3 læg, 41 grise i et år.

Jeg går lidt tilbage i tiden da jeg var hos de unge på den store gård, en sommer de havde nu en lille pige som hed Katrine, hun blev født da jeg var 12 år gammel, hende legede jeg somme tider med og syntes det sjovt, jeg var nu 15 år og skulle gøre karls arbejde, min plejebroder var kommen ud at tjene og jeg var hos min plejefar på hans gård, vi kørte brænde til byen, men fik kun 5 kr. pr. læs når vi kørte det derop, det kløvede brænde fik han 12 kr. pr. læs leveret i byen, det var en dårlig forretning da han gav 12 kr. for arbejdet med rydningen. Efter rydningen blev jorden pløjet og harvet og det kunne nu tilsåes med korn da det var god jord. I løbet af 4. år havde han ryddet 3 tdr. land og han ville ikke rydde mere, han solgte 8 tdr. land til Thisted Knudsen for 2000 kr., og en vinter kørte vi mergel fra en grav til et stort stykke jord. Det andet år vi var på ejendommen var min kusine Kristine der, som pige, da min plejemor ikke så godt kunne udholde at arbejde så strengt, hun var en stor pige med et munter sind og et godt humør, men ellers ikke lyst til arbejdet og hun skulle gå til præst den vinter, som hun kom den 1. november. I 1914 udbrød første verdenskrig og min plejesøsters mand blev indkaldt, han skulle møde i Fredericia med 4. timers varsel, der kom nu en urolig og streng tid ude på gården, de måtte have fremmede karle til at hjælpe, foruden pige og anden hjælp. Min lille plejebroder Jens Peter gik nu i skole og han var dygtig og vi havde et stykke tid Katrine, som kun var 4-5 år gammel ude hos os i ferie. Jeg husker en gang jeg var oppe i krattet at hjælpe og læsse brænde, så var vi kørt fast og jeg skulle tage fat i et hjul, så da hestene gik frem fik jeg en tommelfinger i klemme i hjulet og det blødte meget, jeg måtte så gå hjem og der blev hentet læge og han forbandt min finger, jeg måtte nu af og til læge og have fingeren forbunden. Der blev skrevet til ulykkesforsikringen om erstatning, men jeg fik ingen, de sagde at det var så lidt fingeren fejlede, og da der var gået 13 uger var jeg rask igen og kunne arbejde på ny, om vinteren tærskede jeg med plejl og så gik tiden med det. En dag i høstens tid var jeg og Stinne ude at høste for om en havrestykke, da vi skulle til at høste og hun trillede kornet sammen efter mig, jeg sagde til hende, at hun måtte ikke komme for nær til mig, da det var farligt, det gik godt en tid, men så på en gang gik det galt og jeg ramte hende i det ene ben så det blødte lidt, siden passede hun bedre på, så kom tiden da hun skulle konfirmeres og da hendes far ville have hun skulle gå til præst i Ejstrup, rejste hun hjem til hendes forældre, hun havde en ældre bror, som også havde tjent hos min plejefar, hun havde 5 søskende i alt, den ældste hed Mette, så var der en som hed Hans Peter og nok en bror som hed Henrik, han blev grænsegårdmand da han havde aftjent sin værnepligt. Min plejefar havde kun ejendommen til begyndelsen af 1915, en dag kom der en mand og forgav at han ville købe en hest, men det var i stedet ejendommen som han havde kik på og han bød 13.000 kr. for den med besætning og det hele, han havde givet 12.700 for den, men han tjente dog alligevel 2.300 kr. da han havde solgt 8 tdr. land fra, men bagefter fortrød han handelen og var meget ked af det, så flyttede han igen ud til svigersønnen på den store gård og var der en sommer, i efteråret var han så til marked, og der fik han at vide, at der var en mindre ejendom til salg, han havde 1.000 kr. som pant i ejendommen og da manden gerne ville sælge, købte han ejendommen for 6.300 kr., men han var syg og dårlig, og han var der kun i 3 uger,

Henrik Pedersen levnedts beskrivelse

så døde han efter at have ligget i sengen en 3 ugers tid, det var kræft han led af, så kom svigersønnen herhen og det blev aftalt, at jeg måtte få ejendommen, jeg var kun 19 år dengang, men min far skulle være min kurator og formynder. Jeg havde dengang 500 kr. i sparekassen og jeg var testamenteret 1.600 kr. disse

penge skulle nu afgå i handelen og min plejemor have 1.000 kr. og desuden andre ting, hun ville ikke blive da hun længtes efter at komme ud til plejedatteren igen, jeg var nu kommen ud i min hjemegn og nær hos mine forældre igen. Nu var jeg altså blevet selvejer af en gård under min fars formynderskab. Ejendommen var god nok, der var 3 køer og 2 gamle og 3 fedesvin, som blev solgt og pengene fik min plejemor som betaling i ejendommen. Min plejemor var næsen blind og da hun gerne ville tilbage til plejedatteren rejste hun derud igen til gården. Jeg havde en søster som nu blev husbestyrerinde hos mig et stykke tid, så kom hun ud at tjene og en anden af mine søstre holdt hus for mig, ½ års tid efter så kom hun også ud at tjene og nu kom min mor ned at holde hus for mig. I 1916 skulle jeg møde på session i Give og jeg skulle møde i nærmeste by og med andre værnepligtige stille til session, men jeg ville cykle derud da der kun var 15 km. at køre, nå jeg kom da i rette tid og fik at vide, at jeg var uskikket til al krigstjeneste og fik min tjenstydgtigheds pas udleveret og jeg var glad derfor, da jeg var lille og svag bygget, min ældre bror var også med og blev taget til soldat, han kom til arbejdstrøppeme, men trak for høj et nr. Nu skulle jeg rigtig til at tage fat på ejendommen, der var et stykke på ca. 3 tdr. land hedejord, som var pløjet før, men groet i lyng igen, det fik vi pløjet og harvet og kørt mergel på, mergelen måtte vi hente ca. en kilometer borte i nærheden af et teglværk, det var i vintertiden og vi kunde kun køre 4. læs om dagen så det varede længe med at blive færdig, nå det var så det første stykke, i 1919 købte vi 5 tdr. land af vor nærmeste nabo for 1.500 kr., det var meget dengang da jorden ikke var høj i pris, hede f.eks. kostede kun 50 kr. pr. tdr. land og det halve af det jeg købte var hede, i tidens løb har jeg pløjet og opdyrket mindst 10 tdr. land på ejendommen foruden andre steder, det var en stor hjælp jeg havde af mine forældre. Min mor var hos mig og min far boede på hans ejendom, han gik alene og i den tid kørte han mælk, så kom han ned at spise aftensmad engang imellem hos os. I foråret 1916 blev de gamle heste solgt og min far købte 2 unge jydsk heste kun 2 år gamle, som var vant i tøjet og jeg fik nu dem at arbejde med, efterhånden kom de mere og mere til kræfter og året efter blev den solgt for 1500 kr. den pris havde vi givet for dem begge to da de blev købt. Efterhånden byggede vi noget til kostalden så det blev sammenbygget med stuehuset og der blev plads til køerne og et lille udskud med halvtag i haven til svinehus, fra kostalden gik vi ind i hestestalden hvor der var plads til 3 heste, vi byggede flere tilbygninger med tiden, det sidste til stuehusets sydende hvor der blev 2 fag med køkken og værelse, til den tid var min søster bleven gift og havde fået vor fødehjem og min far flyttede nu ned til mig også, så nu var vi tre om arbejdet, det gik godt for os og i 1923 købte vi 25 tdr. land af en nabo for 3.000 kr., som han skyldte en kreditor og det solgte vi senere til min bror Martinus, det var vist i 1924 han fik det og så hjalp vi ham med at få bygget et lille stuehus, han blev så gift i efteråret og fik skøde på jorden, vi skulle have den samme pris for jorden som vi gav, og året efter byggede han lade og kostald så det blev sammenbygget med stuehuset. I 1938 hjalp min bror mig at bygge ny kostald hos os, da det gamle var faldefærdig og det var en heldig tid da verdenskrigen udbrød i 1939, så det kom ikke til at koste mere end godt 2.000 kr., den er 13 alen vid og 14 alen lang med indgang til laden og muret hvælvinger, nu var det altså ikke bygget til stuehuset der var hestestalden i den nordre ende af stuehuset, nu har den sidste ejermand omdannet det til traktorhus og han har ingen heste mere, det gik langsomt fremad med bedriften, så da vi havde bygget var besætningen på 2 jydsk heste og 6 køer 1 griseso og 4-5 svin og kalve og høns. Mine forældre hjalp mig trofast med alt og min bror hjalp mig også med mange ting, til gengæld hjalp vi også ham igen.

I året 1941 blev min mor meget syg og vi hentede lægen, som sagde at hun vanskelig kunne komme sig da hun var opslidt og det gik langsomt tilbage med hende og den 26. april døde hun og 2 dage efter ført til ligkapellet, nu blev vi altså ene og det var en stor sorg og savn for os, vi havde en ung pige i huset kun 15 år, som hed Ragnhild, hun måtte nu gøre det ud for husmor og samtidig hjælpe os i marken, hun var dygtig og flink til at hjælpe os, og da hun fik en kæreste og de blev forlovede blev det bestemt, at de kunne overtage ejendommen, da jeg stod ene med bedriften, min far kunde jo ikke længere da han var gammel og til dels syg, 1. dag jeg ikke var hjemme faldt han pludselig sammen da de sad og spiste og de hjalp ham i seng og hentede lægen, som sagde at det var en hjerneblødning, han var lammet i venstre side og kunne ikke løfte armen og heller ikke tale med os, de telefonerede efter mig og jeg kom hjem, men kunne ikke tale med ham, vi ville give ham noget at spise og drikke, men han kunne ikke få noget ned, sådan lå han fra den 21. nov. og til den 4. dec. da døde han, det var et hårdt slag for mig, jeg var nu ene, men en trøst var det dog, at jeg nu måtte blive hos de unge på ejendommen og det gik godt for dem de første år og jeg hjalp dem jo gratis, jeg skulle nu have 4% rente af en obligation i ejendommen, som lød på 8.000 kr, det blev 320 kr. årlig

En Tjenstydgtigheds pas – ikke Henriks, men Søren Søndergaard Kristensen i 1927.

Cecilie f. Nielsen øverst.
Troels Sandfeld
Pedersen nederst.

Henrik Pedersen levnedts beskrivelse

og så skulle jeg have kost og logi og jeg var glad for at være hos dem, jeg måtte gå ud på dagleje alt det jeg ville for der var ikke altid noget at bestille, et år var jeg henne hos en nabo de 3 dage om ugen en hel år da tjente jeg 1.450 kr., dette år, jeg syntes at det var mange penge dengang.

Efterhånden fik de unge flere børn fire i alt har de nu, men det gik tilbage for dem, fordi at de havde bekostet nye vinduer i stuehuset og nye døre og så til dels nye gulve både i stuer og køkken og sovekammer, men så var det jo også

godt alt sammen, så fik han tillægslån på ejendommen, men det kunne ikke dække gården, så solgte de ejendommen til min søstersøn Karl for 40.000 kr. og jeg gik så ind på at blive hos dem, på den betingelse, at jeg fik 300 kr. i afdrag + 4% renter af de 8.000 kr. som stod i ejendommen og hvis jeg flyttede fra dem i utide skulle jeg have 5% af aftægtssummen på 10.000 kr. og jeg måtte godt gå på dagleje arbejde når jeg ikke havde arbejde hjemme, så jeg kunne derved tjene lidt ekstra, de havde 3. børn, den gang Karl købte ejendommen for 4 år siden blev den yngste dreng født så de har nu 4. børn og så er der død en før. Den ældste er nu 12 år til næste efterår, det gik ellers godt i begyndelsen med at være hos dem. Jeg havde det godt i min lejlighed i sydenden af stuehuset, og når Karl ikke var hjemme så fodrede jeg kreaturerne og svinene og hjalp hvor jeg kunne, og somme tider var jeg omme at hjælpe hos min svoger med det forskellige arbejde, på den måde gik tiden godt for mig. Senere flyttede jeg til Brande hvor jeg kom til at bo i en kælderlejlighed hos min søstersøn, og de er gode og venlige imod mig altid, jeg giver 25 kr. pr. måned i leje og det er billigt da de fleste giver meget mere, jeg spiser hos min søster og hendes mand, de bor lige ved siden af os.

Henrik Pedersen på sine gamle dage.